

Nr 60.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående upphävande av förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 21 november 1952 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 252, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning angående upphävande av förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt; samt
- 2) förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt.

Rörande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anmärkas följande.

Vid 1951 års riksdag beslöts vissa inskränkningar i rätten att nedskriva varulager vid 1953 och 1954 års inkomsttaxeringar. Bestämmelserna riktade sig främst mot spekulativa lagerinvesteringar.

I propositionen framhålles att konjunkturavmattningen föranlett företagen att i görligaste mån söka förhindra lagerökningar och att med hänsyn härtill något egentligt behov av nyssnämnda bestämmelser visat sig icke föreligga beträffande år 1952. Förslag framlägges därför om bestämmelsernas upphävande. Samtidigt föreslås att nya bestämmelser meddelas, som riktar sig mot lagerökningar under år 1953. Skulle utvecklingen utvisa att ej heller dessa bestämmelser befinner sig erforderliga, skall enligt vad som framhålles i propositionen förslag om deras avskaffande framdeles framläggas.

De ovannämnda vid propositionen fogade författningsförslagen äro av följande lydelse.

1) Förslag

till

förordning angående upphävande av förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt.

Härigenom förordnas, att förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt skall omedelbart upphöra att gälla.

2) Förslag

till

förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Ha skattskyldigs tillgångar avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelse (varulager) vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering till statlig och kommunal inkomstskatt verkställs av beskattningsnämnd i första instans år 1954, ökat vid jämförelse med varulagret vid närmast föregående beskattningsårs utgång (jämförelselagret), skall vid beräkning av nettointäkt av rörelse för förstnämnda beskattningsår gälla vad nedan i denna förordning sägs.

2 §.

Lagerökning anses föreligga, om vid jämförelse värdet av lagret vid utgången av beskattningsåret finnes överstiga värdet av jämförelselagret. Det utgående varulagret skall därvid upptagas till anskaffningsvärdet eller till återanskaffningsvärdet vid beskattningsårets utgång, därest sistnämnda värde är lägre. Värdet å jämförelselagret skall beräknas efter de priser, som tillämpats vid uppskattningen av det utgående lagrets värde, därvid tillika skall gälla att om motsvarighet i det utgående lagret saknas till tillgångar, som ingått i jämförelselagret, värdet av sistnämnda tillgångar skall beräknas efter priserna vid beskattningsårets utgång.

3 §.

Föreligger lagerökning och har varulagret vid beskattningsårets utgång i räkenskaperna upptagits till lägre belopp än som motsvarar summan av det i beskattningshänseende gällande värdet å jämförelselagret och värdet å lagerökning beräknad på sätt i 2 § sägs, skall vid beräkning av nettointäkten av rörelse tillägg göras med skillnadsbeloppet, dock att tillägg må ske högst med ett belopp motsvarande värdet av lagerökningen. Om investeringsfond tagits i anspråk under beskattningsåret för nedskrivning av varulager utan att de ianspråktagna fondmedlen återförts till beskattning, skall det belopp,

varmed tillägg eljest skulle göras, minskas med beloppet av de ianspråktagarna fondmedlen.

Oaktat vad i första stycket sägs, skall tillägg varom där talas icke göras med högre belopp än det, varmed bokförda värdet av lagret vid beskattningsårets utgång må understiga hälften av det lägre utav anskaffnings- och återanskaffningsvärdena å samma lager vid nämnda tidpunkt.

4 §.

Vad i denna förordning stadgas må icke i något fall föranleda, att varulagret vid inkomsttaxeringen åsättes ett lägre värde än som vid en tillämpning av kommunalskattelagens bestämmelser skulle ifrågakomma.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1953.

Till utskottet ha hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I: 538 av herr *Magnusson* m. fl. samt II: 707 av herrar *Nilsson* i Svalöv och *Hagård*, vari hemstälts, »att riksdagen måtte besluta, att därest riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts förslag beträffande värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt § 1 i förordningen måtte få följande lydelse:

Ha skattskyldigs tillgångar avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelse (varulager) vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering till statlig och kommunal inkomstskatt verkställs av beskattningsnämnd i första instans år 1954, ökat vid jämförelse med varulagret vid utgången av det beskattningsår, som gått till ända före den 1 mars 1953 eller, om den skattskyldige så yrkar, det beskattningsår, som gått till ända närmast före den 1 mars 1952 (jämförelselagret) skall vid beräkning av nettointäkt av rörelse för förstnämnda beskattningsår gälla vad nedan i denna förordning sägs»;

B) de likalydande motionerna I: 539 av herr *Ohlon* m. fl. och II: 706 av herr *Ohlin* m. fl., vari hemstälts, »att riksdagen med ändring av vad Kungl. Maj:t hemställt i proposition nr 252 för sin del måtte besluta

1) att förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt upphäves;

2) att förordningen den 14 december 1951 (nr 794) med bestämmelser om investeringsavgift upphör att gälla från och med den 1 januari 1953»;

C) de likalydande motionerna I: 540 av herr *Ewerlöf* m. fl. och II: 709 av herr *Hjalmarson* m. fl., vari hemstälts,

»att riksdagen för sin del måtte besluta

dels att avslå det i proposition nr 252 till innevarande års riksdag framlagda förslaget till förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt,

dels ock att upphäva förordningen den 14 december 1951 (nr 794) om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift)»; samt

D) motionen II: 708 av herr *Kollberg*, vari hemställts,

»1. att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag till förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt, samt

2. för den händelse ovanstående yrkande ej skulle bifallas, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av ifrågavarande förordning, att den skattskyldige medgives rätt att välja antingen 1951 eller 1952 som jämförelseår».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna I: 538, II: 706, II: 708 och II: 709.

Av statsrådsprotokollet inhämtas bland annat följande.

Enligt kommunalskattelagens allmänna bestämmelser skall inkomst av rörelse beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Detta innebär, att inkomsten skall bestämmas med beaktande bland annat av den i räkenskaperna gjorda värdesättningen av in- och utgående varulager. Denna värdesättning skall frångås endast om särskilda omständigheter därtill föranleder. Man har brukat kalla detta rätt till fri varulagervärdering.

Denna rätt inskränktes i viss omfattning genom den av 1951 års riksdag vid dess höstsession antagna förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt.

Innebörden av dessa bestämmelser är i korthet följande. En jämförelse göres mellan lagersituationen vid utgången av beskattningsåret 1951 och — vid 1953 års taxering — utgången av beskattningsåret 1952 samt — vid 1954 års taxering — utgången av beskattningsåret 1953. Lagren vid angivna tillfällen omräknas efter det lägsta av anskaffnings- och återanskaffningsvärdena vid det ifrågavarande beskattningsårets utgång. Befinnes därvid lagerökning föreligga, blir de tillfälliga bestämmelserna gällande, eljest ej. Såsom huvudregel gäller då, att nedskrivning ej får ske av lagerökningen. Skulle så likväl ha skett i räkenskaperna, skall taxeringsmyndigheterna avvika från deklarationen och göra ett tillägg vid taxeringen. Detta tillägg får dock aldrig överstiga ett belopp motsvarande lagerökningens storlek. Ej heller får tillägget överstiga vad som skulle föranledas av en nedvärdering av hela det utgående lagret till hälften av det lägre av anskaffnings- och återanskaffningsvärdena. De nu i korthet återgivna bestämmelserna har tillkommit som ett led i den förda ekonomiska politiken. De har däremot icke åsyftat att tillföra det allmänna ökade skatteintäkter.

Inskränkningen i den fria lagervärderingen förordades i proposition nr 220 till 1951 års riksdag, i vilken proposition riksdagen förelades förslag jämväl till antagande av nu gällande förordning om investeringsavgift. Å sid. 38—57 i nämnda proposition utvecklade departementschefen utförligt sin syn på det ekonomiska läget. Det torde i detta sammanhang få erinras om

att läget vid tiden för propositionens framläggande karakteriserades, trots vissa ojämnheter, på det hela taget av en högt uppdriven vinstkonjunktur, särskilt inom exportindustrierna och skogsindustrien. Vinstkonjunkturen och den därav starkt stimulerade investeringsbenägenheten inom näringslivet inrymde risker för inflationistisk utveckling.

Departementschefen angav närmare, hur den ekonomiska politiken syntes i skilda hänseenden böra utformas, och förordade bland annat en kreditbegränsande penningpolitik och uttagandet av en särskild avgift på kostnaden för vissa investeringar.

Bestämmelserna om investeringsavgift, vilka återfinns i förordningen den 14 december 1951, nr 794, erhöll en i princip generell utformning. Avgift skall uttagas vid vissa i förordningen närmare angivna investeringar inom förvärvskällorna jordbruksfastighet, rörelse och — i speciella fall — annan fastighet. Investeringsavgiften beräknas till 12 procent av investeringskostnaden och utgör en vid taxeringen avdragsgill omkostnad. Är fråga om reparationer å byggnad beräknas dock avgiften på grundval av investeringskostnaden efter ett schablonmässigt avdrag, avsett att motsvara normal reparationskostnad. Vidare stadgas om ett avgiftsfritt bottenbelopp för varje avgiftsskyldig å 10 000 kronor, vilket belopp i vissa fall kan höjas till 15 000 kronor.

Från avgiftsskyldighet är systembolagen och vissa andra direkt uppräknade juridiska personer fritagna. Vidare gäller vissa undantagsbestämmelser när en investering finansierats genom statligt bidrag eller lån eller med utnyttjande av statlig lånegaranti, då fråga är om ersättningsanskaffning efter brand, haveri och liknande samt då investeringen tillkommit för civilförsvars- eller beredskapsändamål eller för produktion eller distribution av elektrisk kraft.

Som framgår av det sagda, har avkall från bestämmelsernas tillämpningsområde föreskrivits allenast i speciella fall och hänseenden. Den generella utformningen sammanhänger med önskemålet att, inom i förordningen angivna gränser, erhålla en effekt likartad den som skulle följa av en räntehöjning.

I ett väsentligt hänseende har emellertid avsteg från denna princip gjorts. Av skäl, för vilka redogjorts i förenämnda proposition nr 220, ansågs nämligen icke möjligt att uttaga investeringsavgift vid investeringar i varulager. Det framstod emellertid såsom angeläget att söka ernå en begränsning även av lagerinvesteringarna, icke minst med hänsyn till konjunkturinstitutets konstaterande att en mycket stor del av den ökning av resurserna under år 1951, som utgjorde resultatet av stegrad produktion inom landet och den förmånliga utvecklingen under nämnda år av bytesrelationerna med utlandet, tagit sig uttryck i ökade lager. I sådant läge genomfördes den inledningsvis omnämnda inskränkningen i den fria lagervärderingen och därmed åsyftades att eliminera den stimulans till lagerinvesteringar, som låg däri att genom nedvärdering av nytillkommet lager uppskov erhöles med beskattningen av vinstmedel. Anordningen utgjorde alltså på visst sätt ett komplement

till bestämmelserna om investeringsavgift. Den hade därjämte betydelse ur kreditpolitisk synpunkt.

I sistnämnda hänseende må erinras om vad som förekom i samband med den vid 1952 års vårriksdag beslutade tillfälliga inskränkningen i den fria avskrivningsrätten samt i rätten till avdrag vid taxeringen för avsättningar till pensionsstiftelser och investeringsfonder. Därvid framhölls i proposition nr 200/1952 att det knappast syntes förenligt med den förda kreditpolitiken att bibehålla företagen vid sedvanliga möjligheter till vinstreglerande dispositioner, med stöd av vilka vederbörande temporärt undginge att skatta för den vinst som faktiskt belöpte på beskattningsåren 1952 och 1953. Tillika erinrades om att den år 1951 beslutade inskränkningen i den fria lagervärderingen just innebar en begränsning av möjligheten att utnyttja bestämmelserna om varulagervärdering för dylikt ändamål.

Näringslivets skattedelegation, som tillsatts av Sveriges industriförbund, Svenska bankföreningen, Stockholms handelskammare och Svenska försäkringsbolags riksförbund för beredande av frågor rörande skattelagstiftning, har i en den 16 oktober 1952 dagtecknad skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag om ett omedelbart upphävande av förordningarna om investeringsavgift och om begränsning av rätten till fri varulagervärdering.

I propositionen redovisas jämväl framställningar till Kungl. Maj:t från *Sveriges grossistförbund*, *Sveriges segelfartygsförening*, *Sveriges redareförening* och *AB Foderkompaniet*.

Rörande innehållet av de gjorda framställningarna tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 6—9).

Beträffande vad *departementschefen* anfört till stöd för de i propositionen framlagda förslagen får utskottet likaledes hänvisa till propositionen (s. 9—12).

Till utskottet har *Sveriges Industriförbund* inkommit med en skrivelse innefattande en redogörelse för konjunkturutvecklingen under de två senaste förflutna månaderna.

Utskottet. I nu förevarande proposition nr 252 ha framlagts förslag till dels förordning angående upphävande av förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt och dels förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt.

Yrkande om avslag å propositionen i avseende å förslaget till förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt har framförts i de likalydande motionerna I: 539 (av herr Ohlon m. fl.) och II: 706 (av herr Ohlin m. fl.), de lika-

lydande motionerna I: 540 (av herr Ewerlöf m. fl.) och II: 709 (av herr Hjalmarson m. fl.) samt motionen II: 708 (av herr Kollberg). Samma uppfattning har kommit till uttryck jämväl i de likalydande motionerna I: 538 (av herr Magnusson m. fl.) samt II: 707 (av herrar Nilsson i Svalöv och Hagård). I sistnämnda motioner ävensom i motionen II: 708 har hemställts att, därest riksdagen skulle bifalla propositionen i sist berörda del, viss ändring måtte vidtagas i författningsförslaget.

Förevarande proposition innehåller icke något förslag till upphävande av eller ändring i förordningen den 14 december 1951 (nr 794) om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift). Däremot har i de likalydande motionerna I: 540 och II: 709 hemställts om ett omedelbart upphävande av sistnämnda förordning. Vidare har i de likalydande motionerna I: 539 och II: 706 framförts yrkande av innebörd, att investeringsavgift icke måtte utgå för investeringar vidtagna från och med den 1 januari 1953.

Vad först angår det i propositionen framlagda förslaget om upphävande av 1951 års förordning med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt må först i korthet erinras om bakgrunden till denna författning, vilken nu föreslås upphävd. I proposition nr 220 till 1951 års riksdags höstsession, vilken proposition utmynnade i förslag till nyssnämnda förordning ävensom till införande av investeringsavgift, lämnades på grundval av konjunkturinstitutets undersökningar en redogörelse för det ekonomiska läget och angåvos de riktlinjer efter vilka den ekonomiska politiken enligt regeringens mening borde föras. Rörande det ekonomiska läget återgavs i sistnämnda proposition bland annat ett uttalande av konjunkturinstitutet, vari framhölls att den ökning av resurserna som utgjorde resultatet av stegrad produktion inom landet och den förmånliga utvecklingen av bytesrelationerna med utlandet väsentligen disponerats för följande tre ändamål, angivna i rangordning efter ökningens storlek, nämligen för det första ökade lager, för det andra en förstärkning av valutareserven och för det tredje ökade investeringar framför allt i maskiner o. d. Beträffande utformningen av den ekonomiska politiken anförde departementschefen, att tyngdpunkten i denna politik måste vara förlagd till strävandena att begränsa de inflationistiska verkningarna av vinstkonjunkturen inom företagarsektorn och därigenom bland annat hejda expansionstendenserna i fråga om investeringsverksamheten. Utöver vad nu anförts rörande bakgrunden till de av 1951 års riksdag beslutade åtgärderna må här blott ytterligare anmärkas, att bestämmelserna om inskränkning av rätten till fri värdering av varulager har betydelse jämväl ur kreditpolitisk synpunkt, i det att dessa bestämmelser begränsa möjligheterna till att genom vinstreglerande dispositioner uppskjuta beskattningen genom nedskrivning av varutillgångar.

Såsom motivering till förslaget om upphävande av bestämmelserna om inskränkning i den fria varulagervärderingen har departementschefen i nu föreliggande proposition nr 252 framhållit bland annat, att utvecklingen under år 1952 visat att det knappast varit erforderligt med speciella regler mot

spekulativa lagerökningar. Sålunda har utvecklingen karakteriserats av spontana strävanden från företagens sida att nedbringa lagren samtidigt som avsättningssvårigheter verkat i riktning mot lagerökning. I propositionen erinras vidare om att utvecklingen lett till att både likviditeten och vinstmöjligheterna i allmänhet starkt nedgått för företagen. Departementschefen konstaterar i anslutning därtill, att några starkare skäl ur kreditpolitiska synpunkter knappast kunde åberopas för ett bibehållande av inskränkningen i den fria varulagervärderingen för beskattningsåret 1952.

Enighet torde råda i fråga om bedömningen av förändringarna innevarande år inom företagens lagerhållning, och utskottet tillstyrker för sin del ett upphävande av bestämmelserna om inskränkning i den fria varulagervärderingen för beskattningsåret 1952.

Beträffande nuvarande konjunkturläge framhåller departementschefen i propositionen, att det för dagen tillgängliga materialet för en konjunkturbedömning närmast tydde på en stabilisering av det ekonomiska livet. I varje fall syntes några påtagliga tendenser till en lagerökning, betingad av inflationistiska förväntningar, icke finnas. Det torde under dessa omständigheter saknas anledning att ingripa med åtgärder i speciellt syfte att motverka lagerökningar. Erfarenheterna från efterkrigstiden med dessa snabba kastningar mellan skiftande konjunkturlägen talade enligt departementschefens mening emellertid för att en viss beredskap upprätthöllies i fråga om möjligheterna till ingripanden på detta område, så att nya tendenser till inflationistiska lagerdispositioner snabbt skulle kunna bekämpas. Med hänsyn därtill ansåge sig departementschefen böra förorda, att bestämmelserna i 1951 års förordning om varulagervärdering vid taxering i huvudsak finge kvarstå i vad avsåge beskattningsåret 1953. Slutligen har departementschefen understrukit, att de förevarande bestämmelserna borde tillämpas allenast därest utvecklingen visade att detta vore betingat av konjunkturpolitiska skäl.

I de i anledning av propositionen väckta motionerna har någon invändning i och för sig icke framförts emot den karakteristik, som i propositionen givits av det ekonomiska läget av i dag. Däremot har i motionerna uttalats, att tendenserna i konjunkturutvecklingen gäve vid handen att någon beredskapslagstiftning av den i propositionen förordade arten icke vore erforderlig.

Vid sitt bedömande av propositionen i vad den avser bestämmelser om inskränkning i rätten till fri varulagervärdering för beskattningsåret 1953 har utskottet fäst särskilt avseende vid önskvärdheten av att en lagstiftning av denna typ vidtages i förväg så att en lagstiftning under löpande beskattningsår, därest inflationistiska tendenser skulle framkomma, icke behöver tillgripas. Utskottet betraktar sålunda den föreslagna lagstiftningen såsom en beredskapsåtgärd, vilken skall komma till användning endast under förutsättning av att konjunkturläget det påkallar. Vidare vill utskottet särskilt erinra om att departementschefen i propositionen framhållit, att han vid den framtida tidpunkt, då utvecklingen under år 1953 kunde med större

säkerhet bedömas, komme att överväga huruvida det kunde befinnas obehövt med särskilda åtgärder mot spekulativa lagerökningar. Utskottet anser i likhet med departementschefen, att den ekonomiska utvecklingen måste följas med allra största uppmärksamhet. Därjämte vill utskottet uttala önskvärdheten av att så snart tendenserna i konjunkturutvecklingen — oavsett i vilken riktning de komma att peka — klarare kunna bedömas riksdagen genom regeringen beredes tillfälle att taga ställning till frågan om utformningen av den ekonomiska politiken. Under erinran härom finner sig utskottet på anförda skäl böra tillstyrka att bestämmelser om begränsning i rätten till fri varulagervärdering för beskattningsåret 1953 nu antagas av riksdagen. Utskottet avstyrker för den skull de motionsvis framställda yrkandena om avslag på propositionen i denna del.

Den tekniska utformningen av förslaget till förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt överensstämmer i princip med 1951 års förordning i ämnet. Sistnämnda författning tog sikte på lagerökningar under hela tidsperioden 1952 och 1953 samt innebar att lagerställningen vid utgången av ett vart av dessa år skulle jämföras med lagerhållningen vid 1951 års utgång. Enligt det nu framlagda förslaget skall lagret vid 1953 års utgång jämföras med lagret vid 1952 års utgång. Utformningen av förslaget överensstämmer sålunda i princip med 1951 års författning.

I de likalydande motionerna I: 538 och II: 707 samt i motionen II: 708 har hemställts, att den skattskyldige skall medgivas rätt att såsom jämförelselager välja lagret antingen vid 1951 eller 1952 års utgång.

I anledning av dessa motionsyrkanden vill utskottet framhålla, att det nu föreliggande förslaget till begränsning av rätten till fri varulagervärdering syftar till att under de förhållanden, vilka ovan berörts, motverka lagerökning under beskattningsåret 1953. Med hänsyn därtill har författningsförslaget fått en sådan generell utformning, att varje lagerökning under det angivna beskattningsåret kommer att drabbas av bestämmelserna och kan föranleda beskattning. En valfrihet att jämföra 1953 års utgående lager med lagrets storlek vid 1951 eller 1952 års utgång skulle innebära en sådan väsentlig uppmjukning av lagstiftningen att denna i betydande omfattning skulle förlora sin effekt. När utskottet såsom framgår av vad ovan anförts anser en beredskapslagstiftning av denna karaktär böra vidtagas, kan utskottet naturligen icke tillstyrka en sådan utformning av författningen, att denna skulle bli i viss mån verkningslös. Utskottet biträder sålunda propositionsförslaget och avstyrker de likalydande motionerna I: 538 och II: 707 ävensom motionen II: 708 i nu berörda hänseende.

Vad slutligen beträffar frågan om investeringsavgiften har i de likalydande motionerna I: 540 och II: 709 anförts bland annat, att kreditransoneringen nu nått en sådan effekt att några risker för en kreditvägen genomförd expansion icke kunde anses föreligga. Likviditetssituationen inom det långt övervägande antalet företag manade till yttersta försiktighet och ut-

gjorde i kombination med de aktuella konjunkturutsikterna en effektivare broms på varje tendens till överinvesteringar än någon statlig åtgärd. Att under sådana förhållanden bibehålla en särskild avgift på ofrånkomliga investeringar kunde endast få kostnadshöjande effekt och därmed efter någon tid leda till levnadskostnadshöjningar. I de likalydande motionerna I: 539 och II: 706 har uttalats bland annat, att investeringsavgiften utgjorde ett hinder mot den kostnadssänkande rationalisering som de till följd av inflationen starkt stegrade produktionskostnaderna nödvändiggjorde för att det svenska näringslivet skulle återvinna så stor del som möjligt av den förlorede konkurrenskraften gentemot utlandet.

Utskottet får i anledning av vad som i motionerna anförts framhålla, att konjunkturutvecklingen och investeringsviljan inom företagen är svår att bedöma för närvarande, och utskottet vill också understryka den av departementschefen uttalade uppfattningen, att önskemålen om ökat bostadsbyggande och vidgade offentliga investeringar såsom ofrånkomlig konsekvens finge behovet att åvägbringa nedpressningar på andra håll. Utskottet finner för sin del att ett fullföljande av den i propositionen angivna ekonomiska politiken åtminstone för närvarande är nödvändig och att ett bibehållande av investeringsavgiften är ägnat att ytterligare befästa den stabilisering av läget som inträtt. Å andra sidan anser utskottet att konjunkturläget snabbt kan undergå förändringar, och utskottet vill därför även i detta sammanhang understryka vikten av att utvecklingen följes med uppmärksamhet och att riksdagen så snart läget med större säkerhet kan bedömas underställes frågan om den ekonomiska politikens utformning även i nu föreliggande hänseende. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de likalydande motionerna I: 539 och II: 706 samt de likalydande motionerna I: 540 och II: 709 i nu förevarande delar.

Sammanfattningsvis vill utskottet beträffande såväl inskränkningen av rätten till fri varulagervärdering som investeringsavgiften uttala att det synes utskottet böra anstå med en omprövning av dessa åtgärder till det tillfälle — som måhända kan inställa sig redan under våren 1953 — då större klarhet vunnits om konjunkturutvecklingen än som för närvarande är fallet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 252 antaga de vid propositionen fogade förslagen till

1) förordning angående upphävande av förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt; samt

2) förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt;

B) att följande motioner, nämligen

- 1) de likalydande motionerna I: 538 av herr Magnusson m. fl. samt II: 707 av herrar Nilsson i Svalöv och Hagård,
- 2) de likalydande motionerna I: 539 av herr Ohlon m. fl. och II: 706 av herr Ohlin m. fl.,
- 3) de likalydande motionerna I: 540 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 709 av herr Hjalmarson m. fl., samt
- 4) motionen II: 708 av herr Kollberg, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 december 1952.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Franzon, Velander, Ramberg, Wehtje, Einar Eriksson, Werner*, Fritiof Karlsson och Spetz; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Persson i Svensköp, Sjölin, Olofsson, Vigelsbo, Kärrlander, Wiklund i Öjebyn, Nilsson i Svalöv och Anderson i Sundsvall.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

I) av herrar *Velander*, *Wehtje* och *Nilsson* i Svalöv, vilka under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: 540 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 709 av herr Hjalmarson m. fl. ansett, att utskottets hemställa bort hava följande lydelse:

»A) att riksdagen måtte

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående upphävande av förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt;

2) avslå det vid propositionen fogade förslaget till förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt; samt

3) med bifall till de likalydande motionerna I: 540 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 709 av herr Hjalmarson m. fl., i vad motionerna avse investeringsavgiften, antaga följande

Förslag

till

förordning angående upphävande av förordningen den 14 december 1951 (nr 794) om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift).

Häri genom förordnas, att förordningen den 14 december 1951 (nr 794) om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift) skall omedelbart upphöra att gälla.

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 538 av herr Magnusson m. fl. samt II: 707 av herrar Nilsson i Svalöv och Hagård,

2) de likalydande motionerna I: 539 av herr Ohlon m. fl. och II: 706 av herr Ohlin m. fl., samt

3) motionen II: 708 av herr Kollberg,

måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.»

II) av herrar *Spetz*, *Persson* i Svensköp, *Sjölin* och *Anderson* i Sundsvall, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»I nu — — — (= utskottet sid. 6 rad 10 nedifrån — sid. 7 rad 14 upifrån) — — — januari 1953.

Vad först angår frågan om inskränkningar i rätten till fri lagervärdering kan utskottet ansluta sig till den bedömning av rådande konjunkturläge som utförts såväl i propositionen som i de förevarande motionerna. Några spekulativa lagerökningar, vilka förevarande författning avsåg att motverka, har icke inträffat under 1952. Utvecklingen har — såsom departementschefen framhåller — tvärtom kännetecknats av strävanden från företagets sida att nedbringa lagren. Den lagerökning, som inträffat, har närmast varit betingad av avsättningssvårigheter. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag om upphävande av inskränkningen i rätten till fri lagervärdering vad angår 1953 års taxering. Däremot kan utskottet icke tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag att ifrågavarande inskränkning skulle kvarstå vad angår 1954 års taxering. Varken rådande läge eller utvecklingstendenser motiverar enligt utskottets mening, att inskränkningen i rätten till fri lagervärdering bibehålles. I denna del yrkar således utskottet bifall till förevarande motioner.

Vad sedan angår frågan om investeringsavgiften är det utskottets uppfattning att konjunkturläget klart talar för en avveckling fr. o. m. instundande årsskifte, d. v. s. att avgift icke skall utgå för investeringar, som verkstälts under det beskattningsår, för vilket taxering till statlig inkomst-

skatt äger rum i första instans år 1954. Angelägenheten att genom rationaliseringar stärka det svenska näringslivets till följd av inflationen starkt försvagade konkurrenskraft gentemot utlandet och nödvändigheten att i tid undanröja det hot även mot sysselsättningen, som investeringsavgiften för närvarande håller på att utvecklas till, talar starkt för en sådan åtgärd.

Utskottet tillstyrker således motionerna I: 539 och II: 706 även i nu berörda del.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående upphävande av förordningen den 14 december 1951 (nr 795) med tillfälliga bestämmelser om värdering av varulager vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt;

2) avslå det vid propositionen fogade förslaget till förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt; samt

3) med bifall till de likalydande motionerna I: 539 av herr Ohlon m. fl. och II: 706 av herr Ohlin m. fl., i vad motionerna avse investeringsavgiften, antaga följande

F ö r s l a g

till

förordning angående upphävande av förordningen den 14 december 1951 (nr 794) om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift).

Härigenom förordnas, att förordningen den 14 december 1951 (nr 794) om särskild avgift vid vissa investeringar (investeringsavgift) skall upphöra att gälla med utgången av år 1952; dock att förordningen fortfarande skall gälla i fråga om 1953 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1953.

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 538 av herr Magnusson m. fl. samt II: 707 av herrar Nilsson i Svalöv och Hagård,

2) de likalydande motionerna I: 540 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 709 av herr Hjalmarson m. fl., samt

3) motionen II: 708 av herr Kollberg,

mätte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.»

III) av herrar *Velander, Wehtje, Spetz, Persson* i Svensköp, *Sjölin, Nilsson* i Svalöv och *Anderson* i Sundsvall, vilka under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: 538 av herr Magnusson m. fl. samt II: 707 av herrar Nilsson i Svalöv och Hagård ävensom motionen II: 708 av herr Kollberg ansett, att — därest riksdagen icke skulle bifalla yrkandet i reservationen I) under punkten A) 2) och i reservationen II) under punkten A) 2) om avslag å propositionen i avseende å förslaget till förordning med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt — 1 § i förevarande författning bör erhålla följande lydelse:

»1 §.

Ha skattskyldigs tillgångar avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelse (varulager) vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering till statlig och kommunal inkomstskatt verkställs av beskattningsnämnd i första instans år 1954, ökat vid jämförelse med varulagret vid utgången av det beskattningsår, som gått till ända före den 1 mars 1953, eller, om den skattskyldige så yrkar, det beskattningsår, som gått till ända närmast före den 1 mars 1952 (jämförelselagret), skall vid beräkning av nettointäkt av rörelse för förstnämnda beskattningsår gälla vad nedan i denna förordning sägs.»